

Fremmer udviklingsbistand demokrati?

Fremmer udviklingsbistand demokrati? Sådan lød overskriften for et såkaldt resultatmøde 10. maj, 2012, i Stockholm. Mødet var et led i ReCom-programmet, og det overordnede spørgsmål blev belyst og besvaret fra mange forskellige vinkler af førende forskere og primært på grundlag af erfaringer fra Afrika syd for Sahara.

Konklusioner:

Ikke noget sikkert og entydigt svar

Der kan ikke gives noget sikkert og entydigt svar på, om udviklingsbistand fremmer demokrati. Der findes heller ikke en enkelt opskrift, der kan benyttes i alle lande og situationer til at fremme demokrati. Men ved at studere, hvad der har virket, og hvad der ikke har virket, tegner der sig et klart billede af, hvad donorer kan/skal gøre – og hvad de ikke kan/skal gøre – for at få udviklingsbistanden til at fremme demokrati.

Udviklingsbistand/demokratibistand er to forskellige ting

Der må skelnes mellem udviklingsbistand på den ene side og fokuseret bistand til fremme af demokrati (demokratibistand) på den anden. Det er ikke i tilstrækkelig grad sket tidligere. Demokratibistand udgør kun 4 pct. af den samlede udviklingsbistand til Afrika syd for Sahara. I det følgende bruges begrebet udviklingsbistand om al den bistand, der ikke kan beskrives som demokratibistand.

Demokrati er en proces, ikke en begivenhed

Overgangen til demokrati er kun et skridt på vejen til egentligt demokrati, og demokrati er ikke sikret 'blot' ved flerpartivalg. Demokratisering er en serie af processer, og donorerne skal rette større fokus på at konsolidere og 'deepen' (på dansk? forankre/udbygge?) demokrati.

Udviklingsbistand har faktisk bidraget til at fremskynde overgangen til demokrati i adskillige afrikanske lande

Det er sket på flere måder – direkte og indirekte: Indirekte f.eks. i begyndelsen af 1990'erne, hvor de skræppe økonomiske betingelser, der var knyttet til store dele af udviklingsbistanden, skabte folkelig utilfredshed med styret i flere afrikanske lande. Det er også sket mere direkte ved, at donorerne har knyttet politiske krav om reformer til udviklingsbistanden. Men det har kun kunnet lade sig gøre i udviklingslande, der (1) var meget afhængige af udviklingsbistand, (2) var i økonomisk krise, (3) havde civilt styre, og (4) hvor donorer koordinerede deres bistand.

Udviklingsbistand har også – men i mindre grad – bidraget til at konsolidere demokrati

Udviklingsbistanden har bidraget til at undgå, at demokratiske landevindinger udhules, og at demokratier er brudt helt sammen i mange af de afrikanske lande, der stadig kan kalde sig demokratiske. Men udviklingsbistanden har ikke kunnet forhindre demokratiske tilbageslag og sammenbrud i en række lande, f.eks. Mali.

Demokratibistand har især bidraget til mere frie og fair valg

Demokratibistand har især bidraget til mere frie og fair valg, men også til en mere levende og mangfoldig politisk kultur i Afrika. Den har i mindre grad bidraget til at konsolidere demokrati. Og generelt har den ikke forvoldt skade.

Anbefalinger/ReCom-mendations:

Der findes ikke en enkelt opskrift, der kan benyttes i alle lande og situationer til at fremme demokrati. Men ved at studere, hvad der har virket, og hvad der ikke har virket, kan der gives en række anbefalinger:

Donorerne skal erkende, at udviklingsbistand er politisk

Donorerne skal opgive myten om, at udviklingsbistand er/bør være upolitisk og tage konsekvensen af det. Udviklingsbistanden skal – ikke mindst i skrøbelige stater – målrettes de strukturelle forhold, der forhindrer, at demokratiet konsolideres, og som underminerer politisk stabilitet og national enhed.

Politiske problemer kræver politiske løsninger

Donorerne fokuserer ofte på tekniske løsninger på problemer og udfordringer, der også har politiske årsager og kræver politiske løsninger og politisk vilje. Det gælder f.eks. i **kampen mod korruption**. Donorerne bør ikke kun se på **”the rules of the game”**, men også på **”the games within the rules”**.

Støt politiske partier

Stærke og troværdige, politiske partier er helt essentielle for at sikre et levedygtigt demokrati med reel konkurrence, men partistøtte er det svageste led i donorerne demokratibistand. Donorerne meget beskedne støtte til politiske partier, favoriserer reelt de(t) herskende parti(er). Den siddende regering kan smykke sig med donor-støttede udviklingsaktiviteter, og det svækker de øvrige partier, der er blandt de vigtigste aktører i det fler-parti-demokrati, donorerne ønsker at fremme.

Modvirk magtkoncentration

Udviklingsbistanden skal fokusere på at modvirke den magtkoncentration, der truer/udhuler demokratiet i mange afrikanske lande. Hvis den ikke gør det, risikerer udviklingsbistanden at forstærke eksisterende uligheder og skævheder.

Udviklingsbistanden bør styrke kræfter, der **kontrollerer den udøvende magt**, f.eks. parlamenter og retsvæsen. Og den bør styrke **decentralisering** for at afbalancere den centralisering, der dominerer i mange udviklingslande.

Pas på elitære civilsamfundsorganisationer

En væsentlig del af demokratibistanden er gået til civilsamfundet, og det har givet resultater i form af levende og aktive NGO-samfund og medier i adskillige afrikanske lande. Men donorerne skal gøre mere for at sikre, at støtten ikke kun går til elitære NGO'er i byerne, men også til reelt folkelige organisationer uden for byerne. Donorerne bør også revurdere deres skepsis over for støtte til fagforeninger.

Generel budgetstøtte kan være et effektivt redskab, men husk de folkevalgte

Truslen om at tilbageholde generel budgetstøtte har i flere tilfælde været et effektivt redskab til at få politiske eliter til at trække beslutninger, der begrænser demokratiet, tilbage. Men donorerne skal sørge for, at de folkevalgte parlamenter aktivt involveres i forhandlingerne om budgetstøtte, så den ikke kun bliver et anliggende for donorerne og regeringen i modtagerlandet – med parlamentet på et sidespor.